

Verklaring Protestantse Kerk n.a.v. gesprek met Joodse gemeenschap 5 april 2016

Op 16 juni 2015 riepen de orthodoxe rabbijn Raphael Evers, de liberale rabbijn Menno ten Brink en het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) in het dagblad Trouw de Protestantse Kerk op tot het maken van excuses voor de akelige en ontoelaatbare uitspraken van Luther over de Joden.

Er volgde een 'open-tafelgesprek' op 8 februari 2016 tussen enkele rabbijnen en bestuursleden van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap (NIK), het Nederlands Verbond van Progressieve Joden (NVJP) en vertegenwoordigers van de Protestantse Kerk. Daar bleek dat de rabbijnen het woord 'excuses' zelf niet in de mond hadden genomen. Wel gaven zij aan dat het herdenkingsjaar 2017 een mooie gelegenheid zou zijn om Luthers gewraakte uitspraken over de Joden af te wijzen. De scribe van de generale synode, dr. Arjan Plaisier, heeft n.a.v. van dit gesprek een tekst opgesteld die becommentarieerd is door verschillende deelnemers. Deze tekst volgt hieronder

Verklaring 'Luther, de Joden en de Protestantse Kerk'

Vertegenwoordigers van Joodse zijde en van die van de Protestantse Kerk ontmoeten elkaar regelmatig in verschillende verbanden. Deze ontmoetingen staan in het teken van dialoog, onderling begrip en uitwisseling.

Een recente aanleiding voor een ontmoeting was de aanstaande herdenking van 500 jaar protestantisme en de plaats van Luther daarin. Al eerder waren van Protestantse zijde de akelige uitlatingen van Luther over Joden in een van zijn latere geschriften afgewezen. Tijdens het gesprek in februari dit jaar werd de vraag gesteld hoe deze uitlatingen zich verhouden tot de herdenking van de Reformatie. In de onderlinge ontmoeting is deze thematiek aan de orde gekomen. Van zowel Joodse als Protestantse zijde werden Luthers uitspraken gewoonweg afgewezen. Van Protestantse zijde is daarbij een overzicht gegeven aan verklaringen van diverse internationale kerkelijke instanties over genoemde uitspraken van Luther. Ook werd van dezelfde zijde inzicht gegeven dat de herdenking van 500 jaar protestantisme in Nederland zich niet beperkt tot Luther, wat gegeven de calvinistische component van het Nederlandse protestantisme ook niet voor de hand zou liggen.

In het gesprek is gesteld dat de Protestantse Kerk in de aanloop naar de herdenking van 500 jaar protestantisme een studiemiddag zal organiseren rond het thema 'Luther, het protestantisme en de joden', **op 11 april a.s.*** In verband met deze studiemiddag zal een verklaring hierover worden opgesteld, als vervolg van een eerder verschenen commentaar van de hand van ds. T.W.G. Verhoeven, president van de Evangelisch Lutherse synode binnen de Protestantse Kerk. Aan de studiemiddag zal ook van Joodse zijde een bijdrage worden gegeven.

Zoals hierboven gesteld, staat het gesprek over aangegeven thema in het kader van eerdere ontmoetingen. Van beide zijden is uitgesproken deze ontmoetingen voort te zetten. Daarbij is geconstateerd dat deze een urgentie hebben met het oog op ontwikkelingen in de huidige samenleving. Het is een samenleving die enerzijds gestempeld is door een joods-christelijke traditie, en die anderzijds toenemend op afstand hiervan staat. Hoe kunnen we in onze gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de samenleving partners van elkaar zijn. Hoe kunnen we, met inachtneming van onze eigenheid, elkaar inspireren om geloofwaardig en relevant onze plaats in de samenleving in te nemen? Hoe kunnen we elkaar steunen om te leven uit onze eigen bronnen in een samenleving waarin institutionele vormen van religie gemarginaliseerd zijn?

De ondertekenaars spreken het commitment uit elkaar over deze thema's te spreken en hierin waar mogelijk samen te werken.

Namens de aanwezigen bij het gesprek: Dr. Arjan Plaisier, scriba van de generale synode

Bij het gesprek waren aanwezig:

rabbijn Raph Evers (NIK); Ruben Vis, secretaris NIK; rabbijn Menno ten Brink (NVPJ); Ron van der Wieken, voorzitter NVPJ; Trinette Verhoeven, preses Lutherse synode binnen de Protestantse Kerk; Andreas Wöhle, lid Protestantse Raad voor Kerk en Israël, luthers predikant; Pieter Goedendorp, voorzitter OJEC; Eeuwout van der Linden, projectmedewerker Kerk en Israël; Arjan Plaisier, scriba Protestantse Kerk

*<http://www.protestantsekerk.nl/actueel/agenda/agenda/Paginas/Studiedag-Luther-en-de-joden.aspx>